

VIRKAMIESLAUTAKUNNAN PÄÄTÖS

Päätös nro 48/2010
18.6.2010

Asia: Virantoimituksesta pidättäminen

Oikaisuvaatimuksen tekijä:

A, osastosihteeri

Virasto: Virasto

Päätös, johon haetaan muutosta

Virasto on 12.6.2009 päättänyt pidättää A:n osastosihteerin viran virantoimituksesta valtion virkamieslain 40 §:n 2 momentin 2 kohdan nojalla päätöspäivästä lukien toistaiseksi, kuitenkin enintään siihen saakka, kunnes esitetään selvitys A:n työkyvyn arviointia koskevien tutkimusten aloittamisesta Työterveyslaitoksella.

Päätöksen perusteluista ilmenee muun ohella seuraavaa:

Asiassa on 22.4.2009 pidetty verkostoneuvottelu, jossa on sovittu yksimielisesti, että A menee Työterveyslaitokselle työkyvyn arviointitutkimuksiin työterveyslääkäri B:n kirjoittaman lähetteen mukaisesti. A on nimenomaisesti ilmoittanut suostuvansa kyseisiin tutkimuksiin.

A:lle on välittömästi verkostoneuvottelun päätyttyä yhteisymmärryksessä hänen ja työterveyslääkäri B:n kanssa sovittu työkyvyn arviointimenettelyyn liittyvä vastaanottoaika 6.5.2009. A on perunut ajan uutta aikaa varaamatta, ja hänen lausumistaan virantoimituksesta pidättämistä koskevassa kuulemistilaisuudessa 8.6.2009 on pääteltävissä, että hänellä ei ole ollut aikomusta mennä B:n vastaanotolle myöhemminkään. Näillä perusteilla virasto on katsonut, että A:n virantoimituksesta pidättämiselle on olemassa valtion virkamieslain 40 §:n 2 momentin 2 kohdan mukaiset perusteet.

Terveystieteidenhoitoasiaan rinnastettavan arvioinnin tekemisestä voi kieltäytyä vain sellaisella perusteella, joka estäisi myös viran hoidon. Lähtökohtaisesti tällainen syy olisi kyseisen selvityksen tekoajaksi määrätty sairausloma. A ei ole 12.6.2009 mennessä ilmoittanut työnantajalle muuta kuin 26.5.2009 päivätyn lääkärintodistuksen, jossa ei ole määrätty sairauslomaa. Näissä olosuhteissa, kun A ei ole esittänyt hyväksyttävää perustetta verkostoneuvottelussa 22.4.2009 sovitun työkyvyn arviointiin liittyvien tutkimusten siirtämisestä Työterveyslaitoksella, virasto on katsonut olevan kyse tosiasiallisesti virkamieslain 19 §:n mukaisista tutkimuksista kieltäytymisestä. Näin ollen myös tältä osin ovat olemassa valtion virkamieslain 40 §:n 2 momentin 2 kohdan mukaiset perusteet A:n virantoimituksesta pidättämiselle. A:lla ei asiassa esitetyn selvityksen mukaan ole 12.5.2009 tai sen jälkeen ollut ainoanaakaan arkipäivänä hyväksyttävää syytä olla menemättä kyseisiin tutkimuksiin. Se seikka, että A on ilmoittanut siirtäneensä tutkimusten suorittamisaikaa ja varanneensa sitä varten ajan elokuulle 2009, ei anna aihetta asian toisenlaiseen arviointiin.

A on toimittanut 26.5.2009 päivätyn lääkärintodistuksen ja katsonut sen olevan virkamieslain edellä mainittujen säännösten mukainen selvitys hänen työkykyisyydestään. Virasto on todennut, että se ei hyväksy kyseistä lääkärintodistusta sellaiseksi työkyvyn arvioinniksi, mistä tässä asiassa edellä esitetyn seikaston ja virkamieslain mainittujen säännösten mukaan on kyse. Työkyvyn arvioinnin osalta todistuksessa on ainoastaan otettu kantaa yhteeseen mahdolliseen työkyvyn arvioinnin perusteeseen. Tältä osin virasto on todennut, että työkyvyn arvioinnin tarpeellisuuden määrittää tällaisissa tapauksissa ensisijaisesti työnantaja. Lääkärintodistuksessa esitetyllä näkemyksellä A:n työkyvyn arvioinnin aiheellisuudesta ylipäättään suhteessa aloitettuun menettelyyn ei ole asiassa merkitystä. Näin ollen tämän lääkärintodistuksen huomioon ottamiselle asiassa ei ole syytä.

Oikaisuvaatimus

A on vaatinut viraston päätöksen kumoamista, koska virantoimituksesta pidättämiseltä puuttuvat lainmukaiset perusteet seuraavista syistä:

A ei tosiasiallisesti ole kieltäytynyt hänen työkykynsä selvittämisestä, vaan hän on varannut itselleen ajan Työterveyslaitoksella tehtäviin tutkimuksiin 4. - 19.8.2009. Ajanvaraus on tehty elokuulle, koska Työterveyslaitos on kiinni heinäkuun ja viraston vahvistaman lomalistan mukaan A:n loman oli määrä alkaa jo kesäkuussa. A ei ole myöskään itse katsonut kyenneensä aikaisemmin aloittamaan tutkimuksia, koska hän oli uupunut viraston pitkään jatkuneen tulehtuneen ilmapiirin ja henkilöstöristiriitojen vuoksi. Työterveyslääkäri B:n 23.4.2009 päivätty lähete oli laadittu jo ennen 6.5.2009 pidettäväksi aiot-

tua vastaanottokäyntiä. Lähetteen jälkeen ei vastaanotolla olisi voinut olla enää vaikutusta lähetteen sisältöön.

A:lla on oikeus itse valita, miten hän täyttää tietojenantovelvollisuutensa koskien hänen työkykynsä arviointia, eikä viranomainen voi suoraan määrätä tarkastavaa lääkäriä tai tutkimuslaitosta. A on itse toimittanut työnantajalle tehtävänsä hoitamisen terveydellisiä edellytyksiä koskevia tietoja, 26.5.2009 päivätyn psykiatrian erikoislääkärin kirjoittaman lääkärinlausunnon. Sanottu lääkäri on seurannut A:n terveydentilaa lähes viiden vuoden ajan.

Oikaisuvaatimuksen kohteena olevassa päätöksessä olevat johtopäätökset valtion virkamieslain 19 §:n sisällöstä, tulkinnasta ja työnantajan määräysvalan rajoista säännöstä sovellettaessa poikkeavat huomattavasti oikeuskirjallisuudessa esitetystä perustuslaista lähtevistä kannanotoista. Oikeuskirjallisuuden mukaan työnantajan tulee yksilöidä ne seikat, joista tarvitaan lisäselvitystä virkamiehen tehtävän hoidon edellytysten selvittämiseksi. Virasto ei ole edes oikaisuvaatimuksen kohteena olevassa päätöksessään eikä sitä aikaisemminkaan edellä tarkoitetulla tavalla yksilöinyt A:lle, mistä seikoista lisäselvitystä vaaditaan hänen tehtäviensä hoitamisen edellytysten selvittämistä varten.

Kuten oikaisuvaatimuksen kohteena olevassa päätöksessä on todettu, on A:lle tehtävästä työkykyselvityksestä sovittu 22.4.2009 pidetyssä verkostopalaverissa. Kysymys ei siis ole varsinaisesta viranomaisen antamasta määräyksestä tai virkakäskystä. Virasto ei ole myöhemminkään antanut A:lle kirjallista valtion virkamieslain 19 §:ssä tarkoitettua määräystä tarkastuksiin ja tutkimuksiin. Kyseinen palaveri päätettiin alunperin järjestää aivan muiden syiden kuin A:n työkyvyn arvioinnin selvittämiseksi. Palaveriin päädyttiin virastossa pitkään jatkuneen huonon työilmapiirin, tulehtuneiden ihmissuhteiden ja henkilöstöjohtamisessa olleiden puutteiden vuoksi. A ei aluksi ymmärtänyt, että kyse olisi ollut valtion virkamieslain 19 §:n mukaisesta määräyksestä. Kun hän sai viraston 20.5.2009 päivätyn ilmoituksen, hän ryhtyi välittömästi toimiin tarvittavan selvityksen hankkimiseksi. Tälläkin perusteella on pidettävä ilmeisenä, ettei A:n voida katsoa tosiasiallisesti kieltäytyneen määräyksestä. A ei ole missään nimessä kieltäytynyt viranomaisen toimivaltansa rajoissa määräämistä tutkimuksista.

Asian käsittely ja selvittäminen

Virasto on antamassaan vastineessa muun ohella todennut, että A:ta ei ole erillisellä viranomaispäätöksellä määrätty tutkimuksiin. Työnantaja on lähtenyt siitä, että erityisesti henkilöstöasioissa ei tarpeettomasti käytetä "raskasta kalustoa". Kun A suostui kyseisiin tutkimuksiin, ei lautakunnalla ollut tarvetta erikseen antaa määräystä asiasta.

A on antamassaan vastaselityksessä vaatinut päätöksen kumoamista ja palkan maksamista taannehtivasti siltä ajalta, kun työnantaja on perusteettomasti pidättänyt hänet virantoimituksesta.

Virkamieslautakunnan ratkaisu

Perustelut

Sovellettavat säännökset

Valtion virkamieslain 19 §:n 1 momentin mukaan virkamies on velvollinen asianomaisen viranomaisen pyynnöstä antamaan tälle tehtävän hoitamisen terveydellisiä edellytyksiä koskevia tietoja. Virkamies voidaan myös määrätä hänen terveydentilansa toteamiseksi suoritettaviin tarkastuksiin ja tutkimuksiin, jos se on tarpeen tehtävän hoitamisen edellytysten selvittämiseksi.

Valtion virkamieslain 40 §:n 2 momentin 2 kohdan mukaan virkamies voidaan pidättää virantoimituksesta jos virkamies kieltäytyy 19 §:ssä tarkoitetuista tarkastuksista tai tutkimuksista taikka jos hän kieltäytyy antamasta sanotun pykälän mukaisesti terveydentilaansa koskevia tietoja.

Asiakirjoista saatava selvitys

Pääluottamusmiehen ja A:n aloitteesta virastossa on pidetty neuvottelu 23.1.2009, jonka lopussa pääluottamusmies on ilmoittanut, että asiaa viedään eteenpäin ottamalla yhteyttä työterveydenhuollon psykologiin. Tämän jälkeen A ja hänen esimiehensä ovat käyneet työterveydenhuollon vastaanotoilla. Käyntien jälkeen on 22.4.2009 järjestetty verkostoneuvottelu, jossa ovat olleet läsnä A, hänen esimiehensä, työterveyslääkäri, työterveyspsykologi, pääluottamusmies ja viraston työsuojeluvaltuutettu. Verkostoneuvottelussa A:n esimies on tuonut esiin A:n työkyvyn puutteiksi katsomiaan asioita, ja neuvottelussa on sovittu, että A menee Työterveyslaitokselle työkyvyn arviointitutkimuksiin.

A ei ole kuitenkaan mennyt hänelle 6.5.2009 varatulle työterveyslääkärin vastaanotolle. A on 19.5.2009 ilmoittanut esimiehelleen, että hän on siirtänyt sovittua työkykynsä selvittämistä Työterveyslaitoksella elokuulle 2009, vaikka hänellä on ollut varattuna sinne aika jo toukokuulle 2009. Ajankohdan siirtämisen tueksi A on vedonnut vakavaan terveydelliseen syyhyn, mutta hän ei ole esittänyt siitä lääkärintodistusta.

Virasto on 20.5.2009 antanut A:lle ilmoituksen, jossa lautakunta on katsonut, että A on tosiasiallisesti kieltäytynyt 22.4.2009 sovitusta työkyvyn tutkimisesta ja että kieltäytyminen muodostaa perusteen virantoimituksesta pidättämiselle ja virkasuhteen päättämiseksi. A on 22.5.2009 antamassaan vastineessa ilmoittanut, ettei hän ole kieltäytynyt eikä kieltäydy työkyvyn arvioinnista, mikä on todettavissa Työterveyslaitoksen ajanvarausrekisteristä.

A on 29.5.2009 kutsuttu virantoimituksesta pidättämistä koskevaan kuulemistilaisuuteen. Tämän jälkeen A on toimittanut virastolle vastineen ja häntä hoitaneen psykiatrian erikoislääkärin 26.5.2009 päivätyn lausunnon. Kuulemistilaisuus on pidetty 8.6.2009, ja A:n esimies on siinä tuonut esiin A:n työtehtävien hoitamisessa ilmenneitä puutteita.

Oikeudellinen arvio ja johtopäätös

A:n menemisestä työkyvyn arviointitutkimuksiin Työterveyslaitokselle on sovittu 22.4.2009 pidetyssä verkostopalaverissa, mutta asiakirjojen mukaan tutkimusten ajankohtaa ei ole yksiselitteisesti sovittu. Kysymys on siten nimenomaan ollut valtion virkamieslain 19 §:n 1 momentissa tarkoitettuihin tutkimuksiin menosta, eikä A:n esittämällä tavalla pelkästään hänen tehtäviensä hoitamisen terveydellisiä edellytyksiä koskevien tietojen antamisesta. A:n työkyvyn arviointiin meneminen on kuitenkin jäänyt sopimuksenvaraiseksi asiakasi.

Virasto ei ole ennen virantoimituksesta pidättämistä koskevaa päätöstään antanut eikä väittänytään antaneensa A:lle valtion virkamieslain 19 §:ssä tarkoitettua määräystä mennä terveydentilansa toteamiseksi suoritettaviin tarkastuksiin ja tutkimuksiin. Tällainen määräystä on pidettävä virkakäskyn sisältävänä hallintopäätöksenä, jota noudattamasta kieltäytymisen johdosta pakotteena voidaan käyttää virantoimituksesta pidättämistä. Tällaisesta määräyksestä tulisi käydä ilmi myös ne perusteet, joiden vuoksi työnantaja pitää tarpeellisena työntekijän tehtävien hoitamisen edellytysten selvittämistä. Asiakirjoista saatavan selvityksen mukaan A:n kanssa on eri yhteyksissä keskusteltu hänen työtehtäviensä hoidossa ilmenneistä puutteista, mutta lain edellyttämä yksiselitteistä määräystä ei ole kuitenkaan annettu. Tutkimuksiin meno on jäänyt sopimuksenvaraiseksi eikä A:n voida katsoa valtion virkamieslain 40 §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettulla tavalla kieltäytyneen tutkimuksista sen vuoksi, että hän on lykännyt niiden ajankohtaa.

Edellä mainituilla perusteilla A:n virantoimituksesta pidättämiselle ei ole ollut valtion virkamieslain 40 §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettuja edellytyksiä.

Päätös

Palkkavaatimuksen tutkiminen ei kuulu virkamieslautakunnan toimivaltaan.

Virkamieslautakunta hyväksyy oikaisuvaatimuksen ja kumoaa virantoimituksesta pidättämistä koskevan päätöksen.

Sovelletut oikeusohjeet

Valtion virkamieslaki 19 § 1 mom. ja 40 § 2 mom. 2 kohta

Muutoksenhaku

Valitusosoitus korkeimpaan hallinto-oikeuteen liitteenä.

Puheenjohtaja

Heikki Jukarainen

Esittelijä

Rita Ruuhimäki

Virkamieslautakunnan päätös oli yksimielinen ja siihen osallistuivat puheenjohtaja Jukarainen, jäsenet Kulla, Paanetoja, Äijälä, Isomäki, M. Nieminen, Keturi sekä varajäsenet Kuusama ja Janas.